

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de erroribus Pelagianorum, de Gratia, de
Iustificatione & Merito, de Virtutibus Theologicis, & quatuor Cardinalibus,
ac de ineffabili mysterio Incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. VI. Convelluntur præcipua fundamenta Vazquezij,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77342](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77342)

tes cap. 28. ait: *Hoc est ex necessitate alicui debitum, quod ad ejus perfectionem requiritur: sicut homini debitum est habere manus, vel virtutem, quia sine his perfectus esse non potest.* Ergo ex mente Divi Thomæ, actus virtuosus, subindeque cogitatio congrua ad illum, debentur humanæ naturæ, saltem in aliquo individuo, etsi omnibus individuis debita non sint. Unde sicut pulchritudo corporalis, aut ingenij acumen, etsi omnibus individuis naturæ humanæ non debeantur, quia tamen sunt debita naturæ in communi, ad specialem gratiam non pertinent, sed ad providentiam generalem: ita & cogitatio congrua actus honesti & moraliter boni.

161. Contra secundò: Cogitatio sufficiens ad bonum honestum, in sententia Vazquezij, specialis gratia Dei conditoris non est, & tamen voluntas, ut prævenit omnem cogitationem, per quam in actu primo ad operandum completur, indifferens est ut ei præparetur cogitatio sufficiens ad bonum, aut cogitatio sufficiens ad malum: Ergo quod voluntas, supposita cogitatione sufficiente, indifferens sit ad cogitationem congruam & non congruam ad bonum, non arguit cogitationem congruam ad bonum honestum esse gratiam specialem.

162. Tertiò: In ejusdem Authoris sententia, cogitatio congrua ad opus in individuo indifferens, specialis gratia non est, & tamen voluntas, ut est in actu primo, indifferenter se habet ut opus relinquat in sua indifferencia, vel ad malum finem ordinet: Ergo ex indifferencia voluntatis ad bonum & malum, non rectè inferitur, cogitationem congruam ad bonum honestum esse specialem gratiam.

Nec valet, si dicas, cogitationem congruam ad opus indifferens, indebitam quidem esse, non tamen esse specialem gratiam, quia opus indifferens non est voluntatis perfectio, sicut actus honestus & moraliter bonus. Nam licet opus indifferens non sit tanta voluntatis perfectio, ac opus bonum, tamen aliqua ipsius perfectio est; negatio enim relationis ad malum finem, quæ opus indifferens infici poterat, aliqua perfectio, saltem negativa, voluntatis dici potest.

163. Contra quartò: Cum voluntas connaturaliter inclinetur ad bonum honestum, rationi consonum, peccatum verò sit contra naturam hominis, & inclinationem naturæ rationalis, monstruosum valde esset, quod nunquam ad bonum honestum, sed semper ad malum determinaretur: At quod sine monstruositate semper denegari non potest, specialis gratia conditoris non est: Ergo cogitatio congrua, seu efficax, determinans voluntatem ad actum honestum & moraliter bonum, specialis gratia conditoris dici nequit.

§. VI.

Convelluntur præcipua fundamenta Vazquezij.

164. EA fusè & lato calamo Author ille prosequitur hic disp. 190. ubi in primis objicit varia Scripturæ testimonia, quibus insinuat videtur, hominem lapsum, sine speciali Dei auxilio, nullum opus moraliter bonum posse efficere. In primis Christus Joan. 15. ait: *Sine me nihil potestis facere.* In quæ verba S. Augustinus Tractatu 81. in Joan. inquit: *Sive ergo parum, sive multum, sine illo fieri non potest, sine quo nihil fieri potest.* Item 2. ad Corinth. 3. Apostolus di-

A cit: *Non sumus sufficientes cogitare aliquid ex nobis, quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est.* Unde cum nullum opus moraliter bonum fieri possit, nisi bona aliqua cogitatio præcedat, hinc sequi videtur, illud non posse fieri sine speciali Dei auxilio.

Secundò opponit plura Conciliorum, & Summorum Pontificum dicta, quæ videntur favere suæ sententiæ. Primum est: *Gratiam Dei ad singulos actus dari:* quod fateri coactus est Pelagius in Concilio Palestino. Secundum: *Nullum opus bonum esse ex nobis.* Ita Arausicanum can. 9. & Cælestinus Epist. 1. ad Episcopos Galliarum cap. 9. ubi ait: *Ita Deus in cordibus, atque in ipso libero operatur arbitrio, ut sancta cogitatio, pium consilium, omnisque motus bone voluntatis, ex Deo sit.* Tertium: *Omnia opera bona sunt ex gratia Dei.* Ita idem Cælestinus in eadem Epistola cap. 8. dicens: *Omnia studia, & omnia opera ac merita Sanctorum &c. divina gratia debent adscribi.* Cui consonat, quod ait Innocentius 1. Epistola ad Concilium Milevitanum, voluntatem scilicet nihil posse, celestibus auxiliis destitutam. Quartum: *Nemo habet de suo nisi mendacium & peccatum.* Ita Arausicanum 2. can. 22.

Similia habent SS. Patres, præsertim Ambrosius & Augustinus: ille enim lib. 1. de vocat. gent. cap. 3. dicit: *Si Deus non operatur in nobis, nullius possumus participes esse virtutis.* Et cap. 6. *Omne verbum bonum, & omne opus sanctum, subministratio est Spiritus sancti, sine quo nihil rectè agitur.* Ille verò ferm. 13. de verbis Apostoli, loquens de auxilio gratiæ Dei: *Propterea (inquit) si defuerit, nihil boni agere poteris: agis quidem illo non adjuvante, libera voluntate, sed male.*

Ad hæc Scripturæ, Conciliorum & SS. Patrum testimonia, dicendum cum S. Thoma quest. 24. de verit. art. 14. in resp. ad argumenta sed contra, hæc debere intelligi de opere bono ad salutem animæ, & vitam æternam conducente: vel si de quocumque opere bono, etiam naturalis ordinis, intelligantur, nomine gratiæ significari auxilium seu concursum Dei generalem ad agendum necessarium. Unde idem S. Doctor super cap. 15. Joan. lect. 1. exponens verba illa Christi: *Sine me nihil potestis facere*, subdit: *Opera nostra aut sunt virtutis naturæ, aut ex gratia divina: si virtutis naturæ, cum omnes motus naturæ, sint ab ipso Verbo Dei; nulla natura ad aliquid faciendum moveri potest sine ipso: si verò virtutis gratia, cum ipse sit author gratiæ, manifestum est quod nullum opus meritorium sine ipso fieri potest.*

Dices: Concilia & SS. Patres citati loquuntur in sensu contradicente Pelagio: At ille non negabat opera bona procedere à Deo ut authore naturæ, per concursum generalem, sed solum à Deo ut largitore gratiæ, & per auxilium speciale: Ergo secunda interpretatio non est legitima, nec ad mentem Conciliorum & SS. Patrum.

Respondeo falsum esse, quod Pelagius satis referret ad Deum ut authorem naturæ omnia bona opera moralia ordinis naturalis; & quod satis agnosceret nostram dependentiam à Deo in operando: etsi enim fateretur hominem nihil posse agere sine immediato & simultaneo Dei concursu, quo nobiscum operatur; negabat tamen concursum seu auxilium prævium, quo agit in nobis sine nobis, & quo operatur ut operemur; quia existimabat destitui libertatem arbitrii, si homo nihil possit operari, nisi præope-

Disp. 1.
art. 3.

tante, Deo & voluntatem ejus ad agendum præmovente, ut in Tractatu de hæresi Pelagiana ostensum est. Unde Arausicanum can. 9. utrumque Dei auxilium, tam simultaneum quam prævium distinguit, dicens: *Quoties bona agimus, Deus in nobis, atque nobiscum, ut operemur operatur.* Et Augustinus de gratia & lib. arbit. *Deus* (inquit) *ut velimus operatur incipiens, qui volentibus cooperatur perficiens.* Item Gregorius 6. Moral. cap. 11. ait: *Superna pietas prius agit in nobis aliquid sine nobis, ut subsequente quoque nostro libero arbitrio, quod jam appetimus, agat nobiscum.*

170.

Ex quibus intelliges, quod quando Concilium Arausicanum dixit: *Nemo habet de suo nisi mendacium, & peccatum;* vel *ly de suo* intelligi debet per exclusionem auxilij generalis, vel mendacium & peccatum improprie & late usurpantur, pro quocumque actu defectuoso & insufficienti ad vitam æternam, juxta phrasim & loquendi morem, vetustis Patribus usitatum, *Qui* (ut ait Sixtus Senensis libro 6. Bibliot. annot. 404.) *universa opera, quæ seclusa divina gratiæ ope fiebant, nedum non bona dicebant, sed frequentissime & mala, & vitia, & peccata appellabant: non quod ea verè & simpliciter mala ac peccata esse crederent, sed quia scirent ipsa, nec ad acquirendam Christianam justitiam prodesse, nec ad comparandum æternæ felicitatis bonum proficere; & ob id ea in bonorum numerum referre non dignarentur.* Hanc autem interpretationem esse legitimam patet primò ex Scriptura, quæ Ezechiel, 20. ait: *Dedi eis præcepta non bona.* Quod explicans D. Thomas supra quæst. 98. art. 1. ad 1. inquit: *Dominus loquitur ibi de præceptis ceremonialibus, quæ quidem dicuntur non bona, quia gratiam non conferbant, per quam à peccato homines mundarentur.* Secundò id constat ex Augustino libro 4. contra Julianum cap. 3. dicente: *Scio nos illud opus bonum dicere, per quod solum homo potest ad æternum Dei donum, regnumque perducere.* Tertiò, quia si mendacium & peccatum strictè & in rigore à Concilio Arausicano usurparentur, sequeretur hominem non solum nullum actum moraliter bonum, sed neque etiam ullum opus indifferens (quod Vazquez existimat dari posse in individuo) sine speciali gratiæ auxilio posse efficere; actus enim indifferens non est peccatum, neque mendacium. Quartò, quia ipsum Concilium aperte declarat, se de operibus ad vitam æternam conducentibus loqui: nam can. 7. ait: *Si quis dixerit hominem per naturæ vigorem bonum aliquid, quod ad salutem pertinet vitæ æternæ, cogitare ut expedit, aut eligere posse, hæretico fallitur Spiritu, non intelligens vocem Dei in Evangelio dicentis: sine me nihil potestis facere; & illud Apostoli: Non quod idonei sumus cogitare aliquid à nobis, quasi ex nobis &c.* Denique Concilia & Patres, locis adductis, Pelagij errorem damnare intendunt: At Pelagius non erravit in hoc, quod ad opus aliquod moraliter bonum ordinis naturalis gratiæ necessitatem negaverit, ut fateri tenetur Vazquez, ne incurrat censuram Pij V. & Gregorij XIII. has Michaelis Baij propositiones damnantium: *Pelagianus est error, dicere quod liberum arbitrium valet ad ullum peccatum vitandum. Cum Pelagius sentit qui boni aliquid naturalis, hoc est quod ex solis naturæ viribus ortum ducit, agnoscit: Ergo quando Concilia & S. S. Patres dicunt gratiam*

Tom. 1P.

A ad singulos actus esse necessariam, non loquuntur de actibus honestis & moraliter bonis ordinis naturalis, sed tantum de actibus meritoriis, & ad salutem animæ, atque ad vitam æternam conducentibus.

Obicit insuper Vazquez plura D. Thomæ testimonia, ex quibus duo tantum apparent difficulta. Primum sumitur ex quæst. 24. de verit. art. 14. ubi S. Doctor quærens, *Num liberum arbitrium possit in bonum sine gratia?* sic concludit: *Si gratiam Dei velimus dicere, non aliquid habituale donum, sed ipsam misericordiam Dei, per quam interius motum mentis operatur &c. sic nec ullum bonum homo potest facere sine gratia Dei: sed communiter loquentes utuntur nomine gratiæ pro aliquo bono habituali justificante.* Secundum habetur 2. 2. quæst. 136. art. 3. ad 2. ubi ait: *Bonum politice virtutis commensuratum est naturæ humanæ; & idè absque auxilio gratiæ gratum facientis potest voluntas humana in illud tendere, licet non absque auxilio gratiæ Dei.* Ergo ex D. Thoma ad omnem actum moraliter bonum, etiam ordinis naturalis, & ad omne opus cuiuscumque virtutis moralis, necessarium est auxilium aliquod gratiæ Dei, à dono creationis distinctum, licet donum gratiæ habitualis seu gratum facientis, non requiratur.

Ad primum testimonium respondeo, D. Thomam ibi non loqui de gratia proprie & strictè sumpta, sed largè & improprie accepta, nimirum de concursu generali Dei, qui gratia est, utpote absque ullis meritis, & gratuita Dei bonitate donatus, sed non specialis, & à dono creationis distincta. Quod autem hæc interpretatio sit menti S. Doctoris consona, patet primò ex verbis istis quæ ibidem habet: *Quamvis autem hujusmodi bona possit homo facere sine gratia gratum faciente, non tamen sine Deo... quia causa secunda non agit, nisi per virtutem causæ primæ, ut dicitur in libro de causis: At concursus Dei, necessarius ex communi ratione dependentiæ causæ secundæ à prima, generalis est, ut patet: Ergo S. Thomas de concursu generali loquitur.* Secundò patet, quia ad omnia argumenta secundo loco posita ad probandam necessitatem gratiæ ad singula opera, his verbis respondet: *Ad ea verò quæ sunt in contrarium patet solutio: nam vel procedunt de opere meritorio, vel ostendunt quod sine operatione Dei homo nullum bonum facere potest.* Sentit ergo D. Thomas ad opus bonum morale, requiri solum gratiam largè & improprie acceptam, pro operatione Dei in causam secundam, in qua generalis concursus consistit. Tertiò id ipsum patet: quia idem S. Doctor auxilium generale gratiam Dei interdum appellat, ut verbi gratia in 2. dist. 28. quæst. 1. art. 1. ad 1. ubi de homine ait: *Nihil boni potest facere sine gratia Dei, secundum quod intelligitur gratia ipse Deus gratis dans, eo quod ipse est principium omnis boni, non tantum in hominibus, sed etiam in aliis creaturis: ibi, inquam, D. Thomas auxilium generale vocat gratiam Dei: nam quod hoc modo Deus gratis dat, non est aliud quam ejus generalis concursus, qui licet juxta exigentiam omnium creaturarum conferatur, gratis tamen illis datur, sicut & naturæ creatio, quæ teste Augustino Epistolâ 95. *Quadam non improbandâ ratione dicitur gratia Dei &c. quia non præcedunt aliquorum operum meritis, sed gratuita Dei bonitate donata est.**

Si contra hanc solutionem inftes, & dicas gene-

G ij

171.

172.

173.

ralem concursum non posse misericordiam Dei appellari, sed hoc nomine gratiam specialem intelligi: Ergo cum D. Thomas gratiam, quam ad omnem actum moraliter bonum exposcit, misericordiam Dei appeller, exigit gratiam specialem, à concursu generali distinctam. Respondebo negando Antecedens: nam ut docet idem S. Doctor 1. parte quæst. 21. art. 4. in omni opere Dei misericordia & iustitia inveniuntur, juxta illud Psalmi 14. *Universe via Domini misericordia & veritas*: quod expressè ibi docet verificari etiam in opere creationis: Si tamen (inquit) misericordia pro remotione cujuscumque defectus accipitur, quamvis non omnis defectus propriè possit dici miseria, sed solum defectus rationalis nature, quam contingit esse felicem: nam miseria felicitati opponitur: Cum ergo per concursum generalem Dei, quo voluntatem applicat ad opus morale, defectus potentialitatis, & indeterminatæ ad illud removeatur, rectè potest talis concursus, Dei misericordia appellari.

Ex his patet responsio ad secundum D. Thomæ testimonium, in quo ad bonum opus virtutis politice auxilium gratiæ requirit; hoc enim non est intelligendum de auxilio gratiæ specialis, sed de generali concursu, qui est gratia communiter dicta, ad donum creationis pertinens. Vel dici potest, S. Doctorem ibi loqui de opere morali eximio, quale est sustinere plura & gravissima mala propter bonum patriæ: ad hoc enim opus heroicum requiritur speciale auxilium, ut ex infra dicendis patebit.

174. Obijcit tertio Vazquez: Utile nobis est pro singulis actibus bonis gratiam Dei postulare: Ergo ad illa facienda necessarium est auxilium gratiæ. Antecedens constat ex variis orationibus Ecclesiæ, in quibus non pro quibusdam tantum, sed pro omnibus actionibus gratiam Dei postulat: nam in oratione Dominicæ 6. post Epiphaniam dicitur: *Præsta quasumus omnipotens Deus, ut semper rationabilia mediantes, quæ tibi sunt placita, & dictis exequamur, & factis*: Et in oratione Dominicæ 8. post Pentecosten: *Largire quasumus nobis Domine semper spiritum cogitandi quæ recta sunt, propitius & agendi &c.* Item in oratione Dominicæ 16. dicitur: *Tua nos quasumus Domine gratia semper præveniat & sequatur, ac bonis operibus jugiter præferat esse intentos.* Demum in Litanis est insignis illa oratio: *Actiones nostras quasumus Domine aspirando præveni, & adjuvando prosequere &c.* Consequentia verò probatur ex SS. Patribus, qui ex utilitate orationis, gratiæ necessitatem passim inferunt, frustra quæ à nobis orari dicunt, si id quod postulamus, in nostra situm est potestate: ut patet ex Augustino Epist. 107. ad Vitalem, & de natura & gratia cap. 18. & ex Hieronymo in Epist. ad Ctesiphontem, ubi contra eos qui cum Pelagio solam creationis gratiam agnoscunt, sic infert: *Ergo nequaquam ultra orare debemus, nec illius clementiam precibus flectere.* Item Patres Concilij Carthaginensis Epist. ad Innocentium, quæ apud D. Augustinum est 90. contra Pelagianos asserentes ad operandam, perficiendamque iustitiam, & Dei mandata complenda, solam sibi humanam sufficere posse naturam, sic arguebant: *Si enim possibilitate nature & arbitrio voluntatis, in potestate nostra sunt constituta, quis non ea videat à Domino inaniter peti, & fallaciter orari &c.*

175. Simile argumentum desumit Vazquez ex gratiarum actione: verè namque & non fallaciter

A pro singulis bonis operibus Deo gratias agimus: Ergo ad singula necessaria est gratia specialis. Patet consequentia ex Augustino de prædestin. Sanct. cap. 19. & Epist. 107. ad Vitalem, ubi ex gratiarum actione pro fide, & aliis bonis operibus, non fallaciter sed verè facta, infert contra Pelagium gratiæ necessitatem, docetque vanè Deo gratias agi pro aliquo, si illud in nostra situm sit potestate: *Prorsum (inquit) non oramus Deum, sed orare fingimus, si nos ipsos, non illum, credimus facere quod oramus. Prorsus non agimus gratias Deo, sed agere fingimus, si unde illi gratias agimus, ipsum facere non putamus.*

B Ad hoc argumentum, quod est præcipuum fundamentum Vazquezij, in primis dico, peti ab Ecclesiæ gratiam pro singulis actibus bonis, ut ad salutem proficiamus, non verò pro singulis, secundum solam bonitatem moralem spectatis. Unde hoc argumentum solum probat gratiam necessariam esse ad singulos actus, quatenus ad salutem conducunt (quod libenter fatemur) non verò ad illos, ut honestate & bonitate morali duntaxat præditi sunt: de quo solum in præsentibus disputamus. Quod autem ea solum mente & intentione orationes fiant ab Ecclesiæ, patet: Tum quia Ecclesiæ in prædictis collectis non quamcumque gratiam à Deo petit, sed gratiam Salvatoris; unde illas concludit: *per Dominum nostrum Jesum Christum*, ex cuius meritis talem gratiam sibi dari postulat: omnis autem gratia Christi Salvatoris, ad vitam & salutem æternam, ut ad finem ultimum tendit: Tum etiam, quia Augustinus lib. 2. de sermone Domini in monte cap. 11. explicans petitionem illam orationis dominicæ, quam Ecclesiæ in suis precibus imitatur: *Sed libera nos à malo*, sic ait: *Oramus ut liberet nos à malo, ipsa enim liberatio liberos nos facit, id est filios Dei, ut spiritum adoptionis clamemus Abba pater.* Credit ergo Augustinus victoriam temptationis, quæ à malo liberamur, postulari in oratione dominicæ, non utcumque, sed quatenus ad salutem conducit, & qualiter expedit filiis Dei. Unde D. Thomas 2. 2. quæst. 83. art. 6. ex eodem S. Doctore probat bona temporalia non esse absolute postulanda à Deo, sed solum in ordine ad aliud, nempe in ordine ad vitam æternam, & secundum quod excedunt ad salutem, seu quatenus sunt quædam adminicula, quibus adjuvamus ad tendendum in beatitudinem.

Respondeo secundo: quod etsi daretur actus honestos & moraliter bonos posse absolute à Deo postulari, ex hoc tamen non rectè infertur, gratiam strictè & propriè sumptam ad illos semper requiri: sepe enim in oratione petimus quæ cum solo auxilio generali haberi possunt, ut pluvias, fructus terræ, & corporum sanitatem: & quamvis effectus naturales, qui omnino necessarij sunt, ut ortus Solis, descensus gravium, & ascensus levium, petendi in oratione non sint; contingentes tamen, piè, prudenter, & utiliter à Deo postulantur, etiam si in nostra sint potestate, qualia sunt bona moralia; quia non ita sunt in nostra potestate ut ad hæc sufficiat sola natura, sed ulterius requiratur auxilium generale Dei præmovens ac prædeterminans voluntatem ad bonum honestum & rationi consonum; quod auxilium, licet sit generale, & ad generalem Dei providentiam pertineat, habet tamen aliquid fallibilitatis & contingentie, quia Deus semper, & in omnibus occasionibus & circumstantiis, voluntatem ad bonum morale & honestum præ-

movēre non tenetur, sed eam ad solam rationem boni in communi applicare potest. Unde sicut Augustinus de natura & gratia cap. 18. recte probat nos pie & prudenter, ac utiliter orare, ad opera bona quæ conducunt ad vitam æternam obtinenda, quia licet voluntas ad ea concurret, requiritur tamen auxilium gratiæ: *Licet* (inquit) *non fiat, nisi voluntas adsit, tamen ut fiat, voluntas sola non sufficit, idē pro hac re nec superflua nec impudens Domino immolatur oratio*: Ita similiter, etsi voluntas ad actus honestos & moraliter bonos concurret, quia tamen, ut illos eliciat, necessarium est generale auxilium, ipsam ad bonum honestum præmovens & applicans, quod Deus in quacumque occasione dare non tenetur, recte colligitur, pro illis actibus & auxiliis nos pie & prudenter orare posse.

178. Quod diximus de oratione, servatā proportionē, dicendum est de gratiarum actione, nimirum nos Deo gratias agere pro singulis bonis operibus, ut ad salutem & vitam æternam conducunt, quia sub hac ratione à gratia speciali procedunt. Vel etiam dici potest, ad gratiarum actionem sufficere, quod beneficium quod recipimus sit gratia quædam generalis: nam pro beneficio creationis & conservationis verè & non fallaciter gratias agimus Deo, & tamen specialis gratia non est: Non ergo inferri potest ex utilitate gratiarum actionis ut sic, necessitas gratiæ specialis, sed solum necessitas alicujus gratiæ, vel generalis, vel specialis, vel strictæ & propriæ, aut largæ & improprie sumptæ: Augustinus verò locis citatis ex illa recte colligit gratiæ specialis & propriæ dictæ necessitatem; quia argumentatur ex gratiarum actione facta Deo ut specialiter benefacienti, qualem quilibet fidelis debet illi reddere pro vocatione ad fidem, quæ speciale Dei beneficium est.

179. Objicitur quartò: Nullum unquam opus bonum morale homo deliberatè vult, aut facit, quin aliqua præcedat deliberatio rationis, quæ semper ex aliqua prima cogitatione indeliberata dependet, quæ nisi occurrat, nunquam de tali bono faciendo deliberabit, nec proinde illud unquam faciet; unde Aristoteles, à S. Thoma hic art. 2. ad 1. citatus, dicit initium bonæ consultationis esse à bona fortuna, id est, non procedere à deliberata ipsius hominis voluntate, nec ab ejus electione pendere: *Nemo enim* (inquit August.) *habet in potestate quod ei venit in mentem*: Sed talis bona cogitatio, quæ est principium bonæ consultationis & deliberationis, non potest non esse specialis gratia conditoris; cum illa indebita sit, eò quod per peccatum homo debitum carenti omni cogitatione sancta incurrit: Ergo ad actum honestum & moraliter bonum specialis gratia Dei conditoris requiritur.

180. Respondeo concessa Majori, negando Minorem. Ad cujus probationem dicendum, quod licet cogitatio congrua de bono honesto, quæ est principium bonæ consultationis & deliberationis, omnibus individuis naturæ humanæ debita non sit, ipsi tamen natura debetur in aliquo saltem individuo: Vel, ut alij dicunt, etsi illa non sit debita semper, & debito necessario, subindeque possit absque injuria denegari, debetur tamen aliquando, seu debito contingenti fallibili: Nam ut ait D. Thomas 2. contra Gentes cap. 28. *Hoc est ex necessitate alicui debitum, quod ad ejus perfectionem requiritur*: natura verò rationalis

Tom. IV.

A sine ulla honesta cogitatione & operatione, imperfectissima foret, utpote in omni individuo carente termino primario inclinationis naturalis, quam habet ad bonum honestum & rationi consonum. Sicut ergo (ut ibidem dicebamus) pulchritudo corporalis, aut ingenij acumen, etsi omnibus individuis naturæ humanæ non debeantur, ac pluribus citra injuriam denegentur; quia tamen sunt debita naturæ in communi, & alicui saltem individuo; vel quia, ut alij dicunt, naturæ humanæ debentur aliquando, seu debito fallibili & contingenti; ad specialem gratiam non pertinent, sed ad providentiam generalem: Ita & cogitatio congrua de bono honesto, quæ est principium bonæ consultationis & deliberationis, licet non sit omnibus debita, non tamen dici debet gratia specialis.

B Ad illud quod subditur, dicatur quod propter culpam originalem incurrimus debitum carenti omni bonæ cogitatione, conducente ad salutem & justificationem; non tamen omni cogitatione honesta, seu ad bonum honestum & rationi consonum excitante; quia hæc non est supra, sed juxta debitum proportionis naturæ humanæ, quandiu non est extinctum liberum arbitrium, neque deleta imago Dei: Augustinus enim supra relatus, ad imaginem Dei in creatione acceptam reducit potestatem ad opera bona moralia, subindeque auxilium & cogitationem requisitam ad ea elicienda.

C Dices: Voluntas hominis ad bonum & ad malum indifferens est: Ergo non magis petit ad bonum quam ad malum per cogitationem congruam, seu auxilium efficax, excitari & determinari: indifferenti enim, inquantum tali, debita non est determinatio ad unam partem suæ indifferentiæ, magis quam ad aliam.

Respondeo primò hanc instantiam non procedere specialiter de homine in natura lapsa, de qua hic loquimur, sed etiam de homine in natura integra, in qua esset etiam liber, subindeque indifferens & indeterminatus ad bonum & malum.

D Respondeo secundò, concessio Antecedente, negando Consequentiam. Ad cujus probationem distinguo Antecedens: indifferentiæ æqualiter se habenti ad utrumque, concedo Antecedens: inæqualiter utrumque respicienti, nego Antecedens, & Consequentiam: Nam voluntas etsi ad bonum & malum indifferens sit, non tamen omnino æqualiter comparatur ad illa, quia ad bonum inclinat, à malo autem per inclinationem recedit; unde supra quæst. 71. art. 1. peccatum contra naturam hominis esse asseritur, & voluntas hominis ad bonum & malum indifferens, dicitur indifferentiā elicientiæ, non autem indifferentiā inclinationis.

E Objicitur ultimò: Opera ad salutem & justificationem conducentia, vel disponentia, non possunt sine speciali Dei auxilio elici: At opera moraliter bona conducunt ad justificationem & vitam æternam dispositivè, vel meritoriè, saltem de congruo; cum divinam largitatem & bonitatem deceat, ut homini facienti quod potest, seque in actibus moraliter bonis exercenti, sua dona largiatur: Ergo opera moraliter bona sine speciali gratia fieri nequeunt.

Respondeo concessa Majori, negando Minorem: opera enim naturalia, licet moraliter bona, si antecedant gratiam & charitatem, atque adeo non fiant ex ejus imperio, sunt inferioris ordinis

G iij

181.

182.

183.

184.

ad ipsam, subindeque & improporcionata: unde cum omnis dispositio debeat proportionari formæ, & esse ejusdem ordinis cum illa, talia opera nullo modo ad gratiam disponunt. Item sicut non decet munificentiam Dei, opera indifferentia supernaturali præmio remunerari, ob improporcionem quam habent ad illud: ita nec decet illum remunerari opera moraliter bona supernaturali præmio, quia respectu illius sunt improporcionata. De quo plura diximus in Tractatu de prædestinatione.

Disp. 2.
art. 3.

§. VII.

Corollarium notatu dignum.

185. **E**X dictis inferes contra Vazquem, quod sicut homo in statu naturæ lapsæ potest, sine speciali auxilio, aliquod opus honestum & moraliter bonum efficere, ita & levem aliquam tentationem, per aliquod motivum honestum & moraliter bonum, superare; cum utrobique sit par ratio. Unde in Bullis Pij V. & Gregorij XIII. contra doctrinam Baij editis, damnatur ista propositio: *Omnes sunt fures & latrones, qui dicunt tentationi ulli, sine gratia Dei adjutorio, resistere hominem posse.*

186. Pro majori tamen hujus corollarij intelligentia, Advertendum est, tripliciter posse vinci tentationem: Primò ex pravo fine, ut cum quis vincit tentationem luxuriæ ex avaritia, aut tentationem gulæ ex inani gloria: & hoc modo certum est non esse necessariam gratiam; cum hæc non sit bona nec vera victoria, *Quoniam carnalis cupiditas, cupiditate aliâ non sanatur*, ut dicit Augustinus lib. 2. contra duas Epist. Pelag. cap. 4. Secundò propter Dei amorem, seu ex charitate: & hoc modo certum est non posse tentationem vinci sine gratiæ auxilio. Unde Hieronymus supra citatus hoc discrimen inter Philosophos & Christianos statuit, quòd *Philosophi* (inquit) *vitium vitio, peccatumque peccato medicantur, nos amore virtutum vitia superamus.* Hinc etiam Augustinus 20. de civit. Dei cap. 16. ait: *Tunc vitia vitia reputanda sunt, cum Dei amore vincuntur.* Tertiò potest vinci tentatio ex aliquo motivo & fine honesto: & hoc adhuc dupliciter contingere aut fieri potest; nempe aut cum proventu & lucro animæ, ita ut talis victoria ad salutem animæ conducatur; & hoc modo etiam certum est necessariam esse gratiam, vel auxilium supernaturale: aut sine tali proventu, fructu, seu lucro animæ; & hoc modo dicimus posse hominem in natura lapsæ, sine speciali auxilio gratiæ, leves aliquas tentationes vincere ex aliquo motivo honesto & moraliter bono; sicut ex eodem motivo potest aliqua opera honesta & moraliter bona, cum solo generali concursu efficere. Graves autem & difficiles tentationes contra præceptorum naturalium observantiam, absque speciali auxilio vinci non posse, art. 5. dicemus.

187. Contra hoc corollarium objici possunt primò autoritates Conciliorum, & testimonia Patrum. Concilium enim Arausicanum can. 9. expressè dicit: *Divini muneris est, cum & rectè cogitamus, & pedes nostros à falsitate & injustitia tenemus; quod profecto facimus, quoties alicui tentationi, quantumvis levi, resistimus.* Chrysostomus homil. 24. in 1. ad Corinth. interrogans ad quas tentationes sit necessaria gratia? Respondet, *Ad omnes.* Theophilactus etiam ibidem ait: *Qua-*

A *cunque tentatio vires nostras exuperat, nisi Deus auxilietur nobis.* Demum D. Prosper contra Col. lat. cap. 35. dicit, nec etiam leviores tentationes sine gratia vinci posse.

Secundò objicitur: Non inaniter victoriam tentationum, etiam levium, supplici oratione à Deo postulamus, & pro quavis superata ipsi gratias agimus: Ergo signum est absque speciali auxilio non posse superari.

Tertiò: Vel tentatio est levis, vel gravis? si gravis, non potest homo cum solo concursu generali ei fortiter resistere: si levis, hoc ipsum est specialis gratia Dei, quia est effectus providentiæ specialis, non sinentis eam fieri gravem: Ergo ad resistendum tentationi, etiam levi, necessaria est homini gratia specialis, si non interna, saltem externæ protectionis & providentiæ.

B Respondeo ad primum, mentem Patrum, & intentum Conciliorum non esse locis citatis, negare quomodocumque quod homo lapsus, omni auxilio speciali destitutus, vincere possit tentationem, etiam levem, sed solum quod ex motivo charitatis, sive in ordine ad salutem, hoc possit. Vel, ut alij dicunt, loquuntur de victoria completa & perfecta, quæ perducatur ad veram justificationem, & liberet à peccato. Unde Augustinus ait, *Deum esse adiutorem ad gerendam, perficiendamque justitiam; & ideo nos petere hoc, dum dicimus, Et ne nos inducas in tentationem.*

C Addo D. Prosperum, loco citato, non loqui de tentationibus absolutè levibus, sed quæ comparatione factâ ad tentationem Job, de qua ibi tractat, leves sunt, quamvis absolutè spectatæ graves sint: alios verò Patres & Concilia, per omnes tentationes, intelligere duntaxat omnes graves, quia quæ leves sunt, quasi nihil moraliter reputantur ab ipsis.

Ad secundum patet responsio ex dictis §. præcedenti, in responsione ad similem objectionem.

D Ad tertium respondeo primò, quod licet daremus effectum specialis providentiæ Dei semper esse, quod levis tentatio non fiat gravis; non tamen inde sequeretur necessariam esse specialem gratiam ad vincendas quasque tentationes, etiam leves: providentia enim illa specialis solum removeret gravem tentationem, non verò juvaret ad superandam levem.

Respondeo secundo, negando Antecedens: quamvis enim quocumque tempore occurrit tentatio levis, posset occurrere gravis, non tamen quæcumque tentatio levis fieret gravis, si Deus specialiter id non impediret: sunt enim aliquæ tentationes, ex impulsu appetitus insurgentes, quæ ex ipsa hominis complexione, & aliis causis, naturâ suâ leves sunt, & urgentiores esse nequeunt. Ex parte etiam demonis potest accidere quod tentatio sit levis, vel quia ipse negligit causare majorem, juxta illud Gregorij 24. Moral. *Quos securos possidet, tentare negligit:* vel quia, ut docent Patres, parvipendit illa opera bona, quæ non conducunt ad vitam æternam; in quo sensu idem Gregorius homil. 8. in Ezechiel. ait: *Diabolus in nobis solam charitatem timet.*

